

BESLUT

RÅDETS BESLUT (EU) 2018/1215

av den 16 juli 2018

om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 148.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽¹⁾,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽²⁾,

efter att ha hört Regionkommittén,

med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Medlemsstaterna och unionen ska arbeta för att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi och särskilt för att främja en kvalificerad, utbildad och anpassningsbar arbetskraft och en arbetsmarknad som är mottaglig för ekonomiska förändringar i syfte att uppnå full sysselsättning och sociala framsteg enligt de mål som anges i artikel 3 i fördraget om Europeiska unionen. Medlemsstaterna ska, med beaktande av nationell praxis i fråga om arbetsmarknadens parter ansvar, betrakta främjande av sysselsättningen som en fråga av gemensamt intresse och ska inom rådet samordna sina åtgärder i detta hänseende.
- (2) Unionen ska bekämpa social utestängning och diskriminering och främja social rättvisa och socialt skydd samt jämställdhet mellan kvinnor och män. Vid fastställandet och genomförandet av sin politik och verksamhet ska unionen beakta de krav som är förknippade med främjandet av hög sysselsättning, garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot fattigdom och social utestängning, samt en hög utbildningsnivå.
- (3) I enlighet med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) har unionen utarbetat och genomfört instrument för samordning av finanspolitiken, den makroekonomiska politiken och strukturpolitiken. Ett av dessa instrument är dessa riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik, vilka tillsammans med de allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik som fastställs i rådets rekommendation (EU) 2015/1184 ⁽⁴⁾ utgör de integrerade riktlinjerna för genomförandet av Europa 2020-strategin. De ska fungera som vägledning vid genomförandet av politiken i medlemsstaterna och i unionen, och de avspeglar det ömsesidiga beroendet mellan medlemsstaterna. De samordnade strategier och reformer på europeisk och nationell nivå som blir resultatet ska utgöra en lämplig övergripande ekonomisk och social politik som bör få positiva spridningseffekter.
- (4) Riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik är i linje med stabilitets- och tillväxtpakten, med befintlig unionslagstiftning samt med olika unionsinitiativ, inklusive rådets rekommendation av den 22 april 2013 om att inrätta en ungdomsgaranti ⁽⁵⁾, rådets rekommendation av den 15 februari 2016 om integration av långtidsarbetslösa på arbetsmarknaden ⁽⁶⁾, rådets rekommendation av den 19 december 2016 om kompetenshøjningsvägar ⁽⁷⁾ och rådets rekommendation av den 15 mars 2018 om en europeisk ram för ändamålsenliga lärlingsutbildningar av god kvalitet ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Yttrande av den 19 april 2018 (ännu ej offentliggjort i EUT).

⁽²⁾ Yttrande av den 14 mars 2018 (ännu ej offentliggjort i EUT).

⁽³⁾ Yttrande av den 3 maj 2018 (ännu ej offentliggjort i EUT).

⁽⁴⁾ Rådets rekommendation (EU) 2015/1184 av den 14 juli 2015 om allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och Europeiska unionens ekonomiska politik (EUT L 192, 18.7.2015, s. 27).

⁽⁵⁾ EUT C 120, 26.4.2013, s. 1.

⁽⁶⁾ EUT C 67, 20.2.2016, s. 1.

⁽⁷⁾ EUT C 484, 24.12.2016, s. 1.

⁽⁸⁾ EUT C 153, 2.5.2018, s. 1.

- (5) I den europeiska planeringsterminen kombineras de olika instrumenten inom en övergripande ram för integrerad multilateral övervakning av den ekonomiska politiken samt budget-, sysselsättnings- och socialpolitiken, och den syftar till att uppnå målen i Europa 2020-strategin, inbegripet de som rör sysselsättning, utbildning och fattigdomsminskning i rådets beslut 2010/707/EU ⁽¹⁾. Den europeiska planeringsterminen har sedan 2015 undan för undan förstärkts och effektiviserats och har samtidigt främjat de politiska målen ökade investeringar, struktur-reformer och en ansvarsfull finanspolitik. Inriktningen på sysselsättning och sociala frågor har stärkts märkbart och dialogen med medlemsstaterna, arbetsmarknadens parter och företrädare för det civila samhället har fördjupats.
- (6) Unionens återhämtning från den ekonomiska krisen är ett stöd för positiva tendenser på arbetsmarknaden, men det återstår stora utmaningar och skillnader i ekonomiska och sociala resultat mellan och inom medlemsstaterna. Genom krisen framgick det tydligt hur nära sammanlänkade medlemsstaternas ekonomier och arbetsmarknader är. Att säkerställa att unionen gör framsteg mot en smart och hållbar tillväxt för alla och mot skapandet av nya arbetstillfällen är den största utmaningen i dag. Detta kräver en samordnad, ambitiös och verkningfull politik både på unions- och medlemsstatsnivå, i överensstämmelse med EUF-fördraget och unionens regler om ekonomisk styrning. Dessa politiska insatser bör kombinera åtgärder på både utbuds- och efterfrågesidan och de bör omfatta investeringsstimulans, förnyade satsningar på strukturreformer i lämplig ordningsföljd som ökar produktiviteten, tillväxten, den sociala sammanhållningen och ekonomins motståndskraft mot chocker, samt finanspolitiskt ansvar, samtidigt som insatsernas sysselsättningsmässiga och sociala konsekvenser beaktas.
- (7) Reformer av arbetsmarknaden, inklusive de nationella lönesättningsmekanismerna, bör följa nationell praxis beträffande social dialog och ge tillräckligt med möjligheter att i stor utsträckning beakta socioekonomiska frågor, inbegripet när det gäller ökad konkurrenskraft, stärkt jobbskapande, bättre åtgärder för livslångt lärande och utbildning samt ökade realinkomster.
- (8) Medlemsstaterna och unionen bör även ta itu med de sociala konsekvenserna av den ekonomiska och finansiella krisen och de bör sträva efter att bygga ett inkluderande samhälle där människor kan förutse och hantera förändringar samt aktivt delta i samhällsliv och ekonomi, vilket beskrivs i kommissionens rekommendation 2008/867/EG ⁽²⁾. Åtgärder bör vidtas mot bristande jämställdhet och mot diskriminering. Tillgång och möjligheter för alla bör säkerställas och fattigdom och social utestängning, även för barn, bör minskas, framför allt genom säkerställande av väl fungerande arbetsmarknader och sociala trygghetssystem och genom att undanröja hindren för deltagande i utbildning och på arbetsmarknaden, inbegripet investeringar i förskole-verksamhet och barnomsorg. Den potential som personer med funktionsnedsättning har att bidra till ekonomisk tillväxt och social utveckling bör förstärkas ytterligare. När nya ekonomiska modeller och affärsmodeller införs på unionens arbetsplatser förändras också anställningsförhållandena. Medlemsstaterna bör säkerställa att den europeiska sociala modellen bibehålls och stärks när det gäller anställningsförhållanden som följer av nya arbetsformer.
- (9) Europaparlamentet, rådet och kommissionen undertecknade den 17 november 2017 en interinstitutionell proklamation av den europeiska pelaren för sociala rättigheter ⁽³⁾, efter ett brett och omfattande offentligt samråd. Pelaren innehåller 20 principer och rättigheter som behövs för att arbetsmarknader och välfärdssystem ska vara rättvisa och välfungerande. De har delats in i tre kategorier: Lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor samt social trygghet och inkludering. Pelaren utgör en referensram för övervakningen av medlemsstaternas resultat på områdena sysselsättning och socialpolitik, för att driva på reformer på nationell nivå och för att tjäna som kompass för en förnyad konvergensprocess i hela Europa. Eftersom dessa principer är relevanta för samordningen av strukturpolitiken har sysselsättningsriktlinjerna anpassats till principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter.
- (10) Den europeiska pelaren för sociala rättigheter åtföljs av en resultattavla för att övervaka pelarens genomförande och utveckling genom att följa tendenser och resultat i olika medlemsstater och bedöma framstegen på vägen mot socioekonomisk konvergens. Analysen kommer, i lämpliga fall, att ge underlag till den europeiska planerings-terminen för samordning av den ekonomiska politiken.
- (11) De integrerade riktlinjerna bör ligga till grund för eventuella landsspecifika rekommendationer som rådet kan ge medlemsstaterna. Medlemsstaterna bör fullt ut utnyttja Europeiska socialfonden och annan unionsfinansiering för att främja sysselsättning, social inkludering, kompetensutveckling av arbetskraften, livslångt lärande och

⁽¹⁾ Rådets beslut 2010/707/EU av den 21 oktober 2010 om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik (EUT L 308, 24.11.2010, s. 46).

⁽²⁾ Kommissionens rekommendation 2008/867/EG av den 3 oktober 2008 om aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden (EUT L 307, 18.11.2008, s. 11).

⁽³⁾ EUT C 428, 13.12.2017, s. 10.

utbildning samt för att förbättra den offentliga förvaltningen. De integrerade riktlinjerna riktar sig till medlemsstaterna och unionen, men de bör genomföras i partnerskap med alla nationella, regionala och lokala myndigheter, i nära samarbete med parlamenten, samt med arbetsmarknadens parter och företrädare för det civila samhället.

- (12) Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd bör övervaka hur den relevanta politiken genomförs mot bakgrund av riktlinjerna för sysselsättningspolitiken, i enlighet med sina respektive fördragsenliga mandat. Dessa kommittéer och andra förberedande rådsorgan som medverkar i samordningen av den ekonomiska politiken och socialpolitiken bör samarbeta nära. Europaparlamentet, rådet och kommissionen bör upprätthålla en politisk dialog, särskilt vad gäller riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik.
- (13) Samråd har ägt rum med kommittén för socialt skydd.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

De riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik som framgår av bilagan antas härmed. Dessa riktlinjer ska utgöra en del av de integrerade riktlinjerna för Europa 2020.

Artikel 2

Medlemsstaterna ska beakta de riktlinjer som framgår av bilagan av i deras sysselsättningspolitik och reformprogram, vilka ska rapporteras i linje med artikel 148.3 i EUF-fördraget.

Artikel 3

Detta beslut riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 16 juli 2018.

På rådets vägnar
J. BOGNER-STRAUSS
Ordförande

BILAGA

Riktlinje 5: Stimulera efterfrågan på arbetskraft

Medlemsstaterna bör underlätta skapandet av jobb av god kvalitet, bl.a. genom att undanröja hinder för nyanställningar i företag, genom att främja ansvarsfullt entreprenörskap och verkligt egenföretagande och i synnerhet genom att stödja mikroföretag och småföretag så att de kan startas och växa. Medlemsstaterna bör aktivt främja den sociala ekonomin och social innovation. Medlemsstaterna bör uppmuntra sådana innovativa arbetsformer som skapar arbetstillfällen av god kvalitet.

En skatteväxling bör göras från beskattning av arbete till andra former av beskattning som är mindre negativa för sysselsättningen och tillväxten, samtidigt som man tar hänsyn till skattesystemets fördelningspolitiska effekt och tryggar de inkomster som behövs för ett tillräckligt socialt skydd och tillväxtfrämjande utgifter.

Medlemsstaterna bör, samtidigt som man respekterar arbetsmarknadsparternas oberoende, främja mekanismer som gör att lönerna sätts på ett öppet och förutsägbart sätt, så att de kan följa produktivitetsutvecklingen och är rättvisa och ger en rimlig levnadsstandard. I mekanismerna bör man beakta skillnader i kompetens och i ekonomiska resultat mellan olika regioner, sektorer och företag. Med respekt för nationell praxis bör medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter fastställa lämpliga nivåer för minimilöner och därvid beakta hur minimilönerna påverkar konkurrenskraften, jobbskapandet och fattigdomen bland förvärvsarbetande.

Riktlinje 6: Öka arbetskraftsutbudet och förbättra tillgången till sysselsättning, färdigheter och kompetens

I samband med tekniska, miljömässiga och demografiska förändringar bör medlemsstaterna i samarbete med arbetsmarknadens parter främja produktivitet och anställbarhet genom att se till att det finns ett tillräckligt utbud av relevanta kunskaper, färdigheter och kompetenser under arbetstagarnas hela yrkesverksamma liv, så att de kan fylla nuvarande och framtida behov på arbetsmarknaden. Medlemsstaterna bör göra nödvändiga investeringar i både grundläggande utbildning och vidareutbildning (livslångt lärande). De bör arbeta tillsammans med arbetsmarknadens parter, utbildningsanordnare, företag och andra aktörer för att ta itu med strukturella brister i utbildningssystemen, för att tillhandahålla högkvalitativ och inkluderande utbildning och möjligheter till livslångt lärande. De bör eftersträva att säkerställa att intjänade utbildningsrättigheter förs över vid övergången mellan olika anställningar. Detta bör göra det möjligt för alla att förutse och bättre anpassa sig till arbetsmarknadens behov och att framgångsrikt hantera övergångar, och på så sätt stärka ekonomins motståndskraft mot chocker.

Medlemsstaterna bör främja lika möjligheter för alla inom utbildning, inbegripet förskoleverksamhet. De bör höja den allmänna utbildningsnivån, särskilt för de mest lågutbildade och för elever från missgynnade miljöer. De bör säkerställa att läranderesultaten är av hög kvalitet, stärka grundläggande färdigheter, minska antalet unga som lämnar skolan tidigt och öka vuxnas deltagande i fortbildning. Medlemsstaterna bör stärka arbetsplatsförlagt lärande i sina yrkesutbildningssystem (bl.a. genom ändamålsenliga lärlingsutbildningar av god kvalitet), se till att högskoleexamina ges större vikt på arbetsmarknaden, förbättra kompetensbevakningen och kompetensprognoserna, göra kompetensen mer synlig och jämförbar samt öka möjligheterna till erkännande och validering av färdigheter och kompetenser som förvärvats på annat sätt än genom formell utbildning. De bör förbättra utbudet av flexibel yrkesinriktad fortbildning och se till att fler utnyttjar möjligheterna. Medlemsstaterna bör också, genom att förbättra tillgången till och utnyttjandet av utbildning av god kvalitet, stödja lågutbildade vuxna så att de kan behålla eller utveckla sin långsiktiga anställbarhet, genom att de inrättar kompetenshöjningsvägar, med bedömning av kompetens, ett utbildningsutbud som motsvarar möjligheterna på arbetsmarknaden samt validering och erkännande av de färdigheter som förvärvats.

Åtgärder bör vidtas för att motverka problemet med arbetslöshet och att många hamnar utanför arbetskraften, bl.a. genom effektivt, samordnat och individanpassat stöd inom rimlig tid, med hjälp att söka jobb, utbildning och omskolning. Man bör sträva efter att ha omfattande strategier, med djupgående individuell bedömning inom 18 månader efter att personen blivit arbetslös, för att kraftigt kunna minska och förebygga långvarig och strukturell arbetslöshet. Man bör fortsätta att hantera ungdomsarbetslösheten och problemet med unga som varken arbetar eller studerar genom att förebygga att unga lämnar skolan med högst grundskoleutbildning och genom strukturella förbättringar av övergången från skola till arbete, bland annat genom att ungdomsgarantin genomförs fullt ut ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EUT C 120, 26.4.2013, s. 1.

Medlemsstaterna bör sträva efter att undanröja hinder och negativa incitament, och införa positiva incitament, för deltagande på arbetsmarknaden, särskilt för dem som befinner sig längst bort från arbetsmarknaden. Medlemsstaterna bör stödja en anpassning av arbetsmiljön för personer med funktionsnedsättningar, däribland genom riktat finansiellt stöd och tjänster som gör det möjligt för dem att delta på arbetsmarknaden och i samhället.

Medlemsstaterna bör säkerställa jämställdhet mellan könen och ökat deltagande av kvinnor på arbetsmarknaden, inbegripet genom att säkerställa lika möjligheter och karriärutveckling och undanröja hinder för deltagande. Löneklyftan mellan män och kvinnor bör åtgärdas, bland annat genom att säkerställa lika lön för lika arbete eller arbete av lika värde. Möjligheten att förena arbete, familj och privatliv för både män och kvinnor bör främjas, i synnerhet genom tillgång till långvarig vård och omsorg och till ekonomiskt överkomlig förskoleverksamhet och barnomsorg av god kvalitet. Medlemsstaterna bör säkerställa att föräldrar och andra med omsorgsansvar har tillgång till olika typer av ledighet av familjeskal och till flexibla arbetsformer för att kunna förena arbete, familj och privatliv, och de bör också främja att det råder balans mellan kvinnors och mäns utnyttjande av dessa möjligheter.

Riktlinje 7: Förbättra arbetsmarknadens funktion och göra den sociala dialogen mer ändamålsenlig

För att kunna dra nytta av en dynamisk och produktiv arbetskraft, nya arbetsmönster och affärsmodeller bör medlemsstaterna samarbeta med arbetsmarknadens parter när det gäller principer om flexibilitet och trygghet och skapa en balans mellan rättigheter och skyldigheter. De bör minska och förebygga segmenteringen av arbetsmarknaden, bekämpa odeklarerat arbete och främja en övergång till olika former av tillsvidareanställningar. Regler om anställningsskydd, arbetsrätt och institutioner bör alla ge både goda förutsättningar för rekrytering och en flexibilitet som arbetsgivare behöver för att snabbt kunna anpassa sig till ändrade ekonomiska förhållanden, samtidigt som arbetstagarna måste garanteras tillräcklig trygghet och hälsosamma, säkra och väl anpassade arbetsmiljöer. Anställningsförhållanden som leder till otrygga arbetsvillkor bör förhindras, inklusive genom bekämpning av missbruk av atypiska anställningsformer. Man måste också säkerställa att det finns tillgång till ändamålsenlig och opartisk tvistlösning samt rätt till rättslig prövning, inbegripet lämplig kompensation, i händelse av omotiverad uppsägning.

Politiken bör ha som målsättning att förbättra och stödja deltagande, matchning och övergångar på arbetsmarknaden. Medlemsstaterna bör på ett verkningsfullt sätt aktivera och ge möjligheter åt dem som kan delta på arbetsmarknaden. Medlemsstaterna bör göra den aktiva arbetsmarknadspolitikerna mer ändamålsenlig genom en bättre inriktning på målgrupper och ökad uppsökande verksamhet så att fler omfattas av åtgärderna samt genom en närmare koppling till inkomststöd för arbetslösa medan de söker arbete och baserat på deras rättigheter och skyldigheter. Medlemsstaterna bör eftersträva mer ändamålsenliga och effektivare offentliga arbetsförmedlingar genom att erbjuda individanpassat stöd inom rimlig tid för de arbetssökande, stödja efterfrågan på arbetsmarknaden och införa system för resultatmätning.

Medlemsstaterna bör se till att de arbetslösa får tillräckliga arbetslöshetsförmåner under en rimlig tidsperiod, i överensstämmelse med deras inbetalade avgifter och med nationella regler för stödberättigande. Sådana förmåner bör inte motverka en snabb återgång till sysselsättning och bör åtföljas av en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Studerandes och arbetstagares rörlighet bör främjas för att förbättra färdigheter som ökar anställbarheten och för att utnyttja den fulla potentialen på den europeiska arbetsmarknaden. Hinder för rörlighet inom utbildning, i samband med tjänstepensioner och privata pensioner och när det gäller erkännande av kvalifikationer bör avlägsnas. Medlemsstaterna bör vidta åtgärder för att säkerställa att administrativa förfaranden inte är ett onödigt hinder för arbetstagare från andra medlemsstater att börja jobba. Medlemsstaterna bör också förebygga missbruk av befintliga regler samt motverka en eventuell kompetensflykt från vissa regioner.

Med utgångspunkt i befintlig nationell praxis och för att få till stånd en mer ändamålsenlig social dialog och bättre socioekonomiska resultat bör medlemsstaterna säkerställa att arbetsmarknadens parter i rätt tid och på ett meningsfullt sätt deltar i utformningen och genomförandet av reformer och politik på områdena sysselsättning, sociala frågor och, när så är lämpligt, ekonomi, inklusive genom stöd för ökad kapacitet hos arbetsmarknadens parter. De bör uppmuntras att förhandla och sluta kollektivavtal i frågor som är relevanta för dem, samtidigt som deras oberoende och rätt till kollektiva åtgärder respekteras fullt ut.

När så är lämpligt och med utgångspunkt i befintlig nationell praxis, bör medlemsstaterna ta hänsyn till den erfarenhet av sysselsättningsfrågor och sociala frågor som finns i relevanta organisationer i det civila samhället.

Riktlinje 8: Främja lika möjligheter för alla, främja social inkludering och bekämpa fattigdom

Medlemsstaterna bör främja inkluderande arbetsmarknader som är öppna för alla, genom att införa ändamålsenliga åtgärder för att bekämpa alla former av diskriminering och främja lika möjligheter för underrepresenterade grupper på arbetsmarknaden. De bör säkerställa att alla behandlas lika när det gäller anställning, socialt skydd, utbildning och tillgång till varor och tjänster, oberoende av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning.

Medlemsstaterna bör modernisera de sociala trygghetssystemen för att ge ett ändamålsenligt, effektivt, hållbart och tillräckligt socialt skydd under alla skeden av den enskilda människans liv och verka för social inkludering och social rörlighet uppåt, stimulera till deltagande på arbetsmarknaden och ta itu med ojämställdhet, inklusive genom utformningen av sina skatte- och förmånssystem. Om övergripande strategier kompletteras med selektiva strategier förbättras de sociala trygghetssystemens ändamålsenlighet. En modernisering av de sociala trygghetssystemen bör leda till bättre tillgänglighet, hållbarhet, tillräcklighet och kvalitet.

Medlemsstaterna bör utveckla och genomföra förebyggande och integrerade strategier genom en kombination av de tre delarna av strategin för aktiv inkludering: tillräckligt inkomststöd, inkluderande arbetsmarknader och tillgång till tjänster av god kvalitet som uppfyller enskilda behov. De sociala trygghetssystemen bör garantera tillräckliga minimiinkomstförmåner för alla som saknar tillräckliga resurser och främja social inkludering genom att uppmuntra människor att delta aktivt på arbetsmarknaden och i samhället.

Tillgången till ekonomiskt överkomliga och tillgängliga tjänster av god kvalitet såsom förskoleverksamhet och barnomsorg, fritidsverksamhet, utbildning, bostäder, hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg är nödvändig för att garantera lika möjligheter, inbegripet för kvinnor, barn och ungdomar. Man bör ägna särskild uppmärksamhet åt att bekämpa fattigdom och social utestängning, inklusive fattigdomen bland förvärvsarbetande och bland barn. Medlemsstaterna bör säkerställa att alla har tillgång till grundläggande tjänster. För behövande och utsatta människor bör medlemsstaterna säkerställa tillgång till tillräckligt subventionerat boende eller annat bostadsstöd. Specifika åtgärder bör vidtas mot hemlöshet. De specifika behoven hos människor med funktionsnedsättningar bör beaktas.

Medlemsstaterna bör säkerställa tillgången till överkomlig förebyggande vård och medicinsk behandling av god kvalitet i rätt tid och på ett sätt som är långsiktigt hållbart.

Med tanke på ökad livslängd och demografiska förändringar bör medlemsstaterna säkra tillräckliga och hållbara pensionssystem för arbetstagare och egenföretagare, med lika möjligheter för kvinnor och män att förvärva pensionsrättigheter, inklusive genom kompletterande pensionssystem för att säkerställa en tillräcklig inkomst. Pensionsreformer bör stödjas genom åtgärder för att förlänga yrkeslivet, som till exempel att höja den faktiska pensionsåldern, och ingå i strategier för aktivt åldrande. Medlemsstaterna bör inleda en konstruktiv dialog med relevanta aktörer och möjliggöra en lämplig infasning av reformerna.
